

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Dato 6. mai 2019
Fra Guri Barka Martins, generalsekretær

grønn
ungdom

SAKSPAPIRER TIL SST-9-19

Møtedato: 9. mai 2019

Møtested: Hausmannsgate 19

Møtetid: 18:00-21:00 (skolering fra 17:00)

Saksliste

089 Godkjenning av innkalling

090 Valg av ordstyrer og referent

Innstilling: Sebastian Nygård, ordstyrer
Margit Fausko, referent

091 E-postvedtak siden sist møte

v/ Guri Barka Martins, generalsekretær

O

092 Orienteringsrunde

Hva har du jobbet med siden sist møte?

Hvilke eksterne aktører har du hatt politisk kontakt med?

Talspersoner: Hva skjer i De Grønne (SST og på Stortinget)?

Internasjonal kontakt: Hvilke prosjekter jobber IU med?

O

093 Status fylkeslag

v/ Michelle Flagstad, fylkessekretær

O

094 Økonomisk beretning

v/ Guri Barka Martins, generalsekretær

V

095 Revidering av budsjett for 2019

v/ Guri Barka Martins, generalsekretær

V

~~**096 Økonomisk opprop fra SPIRE**~~

~~v/ Teodor Bruu, talsperson~~

~~V~~

097 Politisk Uttalelse: Stans norsk import av ødelagt regnskog v/ Andreas Moksnes, sentralstyremedlem (politisk utvalg for klima og miljø)	V
098 Politisk Uttalelse: Bærekraftig cruisetrafikk langs norskekysten v/ Andreas Moksnes, sentralstyremedlem (politisk utvalg for klima og miljø)	V
099 Politisk Uttalelse: Vindkraft i medvind v/ Teodor Bruu og Hulda Holtvedt, talspersoner	V
100 Politisk Uttalelse: Generalstreik for klima v/ Teodor Bruu og Hulda Holtvedt, talspersoner	V
101 Politisk Uttalelse: Høyere utdanning må være systemkritisk v/ Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem (politisk utvalg for skole og utdanning)	V
102 Politisk Uttalelse: Et mer rettferdig opptak til høyere utdanning v/ Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem (politisk utvalg for skole og utdanning)	V
103 Organisering av Grønn Ungdoms landsstyre v/ Sebastian Teigen Nygård, sentralstyremedlem	D
104 Ansettelse av fylkessekretær (B-sak) v/ Guri Barka Martins, generalsekretær	V

Deretter møtekritikk

O er orienteringssaker

D er debattsaker

V er vedtakssaker

Guri Barka Martins,
Generalsekretær

Oslo, 6. mai 2019

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Guri Barka Martins, generalsekretær
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-095

grønn
ungdom

REVIDERING AV BUDSJETT FOR 2019

Bakgrunn

GULM vedtok et budsjett for Grønn Ungdom for 2019. Vanlig praksis er at man reviderer dette budsjettet etter et halvt år, for å gjøre nødvendige endringer og se til at vi er på riktig spor.

Tidligere har budsjettrevisjoner mange ganger flikket på tusenlapper. Målet med denne budsjettrevisjonen er ikke å flytte på 1000kr her og der, men se om det er større endringer som må gjøres. For eksempel: Hvis en post i regnskapet overskrider budsjettet med en tusenlapp, er ikke det så farlig, men hvis man plutselig ikke har nok penger til å arrangere landsmøtet på en god måte, er ikke det så bra. Det er viktig å ta den økonomiske beretningen i betraktning når vi gjør denne revisjonen.

[Her finner du budsjettet vedtatt av landsmøtet, samt skyggeregnskap så langt i år og forslag til revidering. Bla bort for å se 2019-kolonnen.](#)

Det er valgår i år, og Grønn Ungdom skal ikke spare på midlene. Det er likevel viktig at vi har en fornuftig økonomi, og sørger for at vi har nok penger til å drive organisasjonen også neste år. I praksis betyr det at vi kan bruke en del penger fra bunnlinja (altså midler vi har til overs/oppstart). En god tommelfingerregel er at man bør ha nok egenkapital enhver tid til å drive organisasjonen i ca. 3-4 måneder. I Grønn Ungdom tilsvarer dette ca. 300 000kr.

Foreslåtte endringer

Undertegnede har på bakgrunn av ønskene som kom på SST-8-19 og egne erfaringer foreslått noen endringer:

Materiell

Vi har skaffet oss iZettle, som gjør at vi kan selge materiell. Derfor har jeg foreslått å legge til 15 000 i inntekter på salg. For at vi skal ha noe å selge, må vi også kjøpe inn noe utover det fylkeslagene bestiller. I tillegg er det lagt inn en ekstra utgift på materiell fordi vi for eksempel trykket opp skolevalghåndboka. Totalt foreslås det å gå 5 000 i minus på materiell.

Lønn

Mest sannsynlig sparer vi inn noe midler med den nye ansettelsen, men det foreslås ingen endringer i disse lønnskostnadene. Det foreslås derimot å fjerne 15 000 fra lønn til

kom.rådgiver. Dette er fordi Oslo Grønn Ungdom kommer til å betale 40% av denne stillingen. For å ha en buffer, er det greit å ikke minske posten for mye.

Sentralstyret

Det var nok litt ambisiøst å minske posten til SST med 15 000 fra 2018. Utgiftene til reising for de som bor utenfor Oslo har vært større enn forventet, som gjør at det foreslås å utvide posten med 10 000. Det anses som viktig at man opprettholder et visst velferdsnivå for sentralstyret, selv om det fortsatt ikke vil bety middag på alle møtene.

Internasjonalt Utvalg

Internasjonal kontakt har gitt uttrykk for at budsjettposten for IU er for liten. Det er valgår og det kan derfor argumenteres for at det ikke er internasjonalt arbeid vi skal bruke penger på. Samtidig betaler vi en ganske stor sum i medlemskontingent til FYEG, som gjør at vi burde budsjettere slik at vi også kan delta på det de tilbyr. Det foreslås derfor å legge til 10 000 på IU-posten.

Politiske utvalg

Det er av undertegnede oppfatning at de politiske utvalgene klarer seg veldig fint uten å bruke penger, og det foreslås derfor å sløyfe budsjettposten på 8 000 til det formålet som GULM vedtok.

Landsmøte og sommerleir

I 2018 brukte vi 116 000 på landsmøte. I år er det budsjettert med 125 000. Det er begrenset hvor mye vi kan få ut av 10 000 ekstra til årets LM (vi kan jo uansett ikke sove på hotell). Det er derfor foreslått å kutte 10 000 i denne posten, og la det inngå i en økning i budsjettposten for sommerleir.

Sommerleirposten foreslås økt med 20 000 etter ønske fra sommerleirgruppa. Årets leir planlegges å være større enn tidligere. Derfor vil det bli noe økte utgifter. I fjor brukte vi 212 000 på sommerleir, det betyr at økningen egentlig ikke er så stor.

Saksbehandlers konklusjon

Bunnlinja

Med de foreslåtte endringene, ligger vi godt an. Går ting etter planen vil vi gå 242 000 i planlagt underskudd og altså bruke en god del av egenkapitalen vår. Likevel vil vi per 31.12.19 ha ca. 300 000 i egenkapital.

Forslag til innstilling

F1: Sentralstyret innstiller på budsjettrevisjonen til LS slik den foreligger.

Med vennlig hilsen

Guri Barka Martins,
generalsekretær

Oslo, 30. april 2019

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Andreas Moksnes, sentralstyremedlem
Dato 06.05.19
Sak SST-9-19-097

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

STANS NORSK IMPORT AV ØDELAGT REGNSKOG!

Bakgrunn

I dag skjer det en storstilt avskoging av verdens regnskog. 46 000 km² med regnskog forsvinner hvert eneste år¹. Dette fører til store tap av biologisk mangfold, store klimagassutslipp og at urbefolkning mister sine livsgrunnlag og hjem. Verdens regnskoger holder på enorme mengder karbon, og utslippene ved avskoging utgjør mellom 10 og 15 % av verdens klimagassutslipp. I tillegg er regnskogen habitat for over halvparten av verdens arter, og avskogingen utgjør derfor en stor trussel for verdens økosystemer og biologiske mangfold. Både produksjon av soya og palmeolje er drivkrefter bak avskogingen.

MDGs eksisterende politikk (fra arbeidsprogrammet):

- Unngå import av varer som bidrar til ødeleggelse av regnskog
- Utvikle retningslinjer for bærekraftig bruk av biomasse, som sikrer at produksjon og bruk av biodrivstoff ikke legger beslag på matjord eller fortrenger regnskog
- Bygge opp bærekraftig fôrproduksjon i Norge for å øke selvforsyningsgraden og hindre bruk av matfisk og importert protein

Klima- og miljøutvalget mener at De Grønne bør konkretisere denne politikken og stille krav om å raskt erstatte soya og palmeolje med bærekraftige alternativer. Temaet er aktualisert etter at SV nylig tok til orde for å forby soya i laksefôr innen 2028 til fordel for lokal industri.²

¹ Regnskogfondet: "Om regnskogen". <https://www.regnskog.no/no/om-regnskogen>

² Rapp (2019): "Ber laksen spise skog". <https://dagens.klassekampen.no/2019-04-25/ber-laksen-spise-skog>

Drøfting

Soya

En trussel mot regnskogen

Soyaproduksjon truer regnskogen. Stor vekst i etterspørsel etter soya til dyrefôr har ført til en stor økning i produksjonen av dette i Sør-Amerika. Brasil er i dag verdens nest største produsent. Behovet for areal skyver storfeprodusentene inn i regnskogen ettersom de trenger ny beitemark.³ I regnskogen i Brasil er nå kvegdrift den største årsaken til avskoging, og soyaproduksjonen bidrar stort til dette. "Soyamotoriet" var et initiativ satt i gang i 2006 som fikk soyaprodusenter og oppkjøpere med på en avtale om å ikke kjøpe soya fra deler av brasiliansk Amazonas som nylig var avskoget.⁴ Avtalen har gitt resultater, men problemet er ikke løst ettersom soyaproduksjonen alltid kan flyttes til et regnskogområde med svakere regelverk. Den enorme etterspørselen etter soya er det grunnleggende problemet.

Som verdens største lakseprodusent og en stor importør av brasiliansk soya til vårt land- og havbruk, har Norge et ansvar i dette problemet. Det meste av importen er sertifisert for å hindre avskoging, men ordningene er ikke åpne nok til at vi kan være sikre på at produksjonen er bærekraftig. Uansett bidrar norsk etterspørsel indirekte til avskoging gjennom vår soyaimport. I tillegg undergraver denne fôrproduksjonen poenget med at hav- og landbruket vårt gjør oss mer selvforsynte, og den gjør oss avhengig av import. I tillegg fører den økende andelen kraftfôr i landbruket til at norsk skog vokser igjen. Når vi ikke tar i bruk beitemark, mister vi verdifullt biologisk mangfold i områdene. Det er med andre ord flere grunner til at vi bør begrense bruken av soya i Norge.

Tiltak mot soya

Én mulighet er å forby import av soyafôr. Dette vil tvinge hav- og landbruket til å bytte ut fôret og kanskje medvirke til at man tar i bruk nye, mer bærekraftige fôrtyper. Et motargument er at både landbruket og havbruket er avhengige av denne importen i dag, og at et forbud kan skape problemer for næringen. I tillegg er det vanskelig å vite om all soyaen som importeres til Norge bidrar til avskoging, eller om det faktisk finnes mer bærekraftige produsenter som det vil være forsvarlig å importere fra. Soya i Norge er som nevnt vanligvis sertifisert, men Regnskogfondet hevder likevel at den trolig bidrar indirekte til avskoging. Likevel kan det hende at det finnes soya som er produsert uten negative miljøkonsekvenser, og isåfall er det dumt å forby alt.

Ett alternativ til forbud er å innføre en *soyatoll*.⁵ I dag er det ingen toll på import av soya til Norge. Hvis vi innfører toll, vil prisen øke og mer bærekraftige alternativer blir konkurransedyktige. Dette alternativet er mindre strengt og åpner for å gi enkelte unntak for tollene, for eksempel til eksportrettet oppdrett.

En næringsmulighet?

Norge importerer store mengder miljøfiendtlig soya fordi det er billig, men vi kunne tjent penger på å utvikle alternativt fôr basert på lokale ressurser. Det er fullt mulig å utvikle

---

³ Regnskogfondet: "Problemet med soya". <https://www.regnskog.no/no/om-regnskogfondet/dette-mener-regnskogfondet/problemet-med-soya>

⁴ Jortveit (2018): "- Forbruket av soya må ned". <https://energiogklima.no/nyhet/forbruket-av-soya-ma-ned/>

⁵ Bakken Riise et al. (2019): "Soyatoll - politikk for protein". <https://www.nationen.no/motkultur/debatt/soyatoll-politikk-for-protein/>

norsk bærekraftig, kortreist dyrefôr som alternativ til kraftfôr, i tillegg til å vri forbruket over på mer grovfôr. Dette kan bli en stor næringsmulighet dersom vi velger å satse.

I Norge kan vi for eksempel produsere proteiner ved å dyrke marine alger, med næringstilgang fra oppdrettsanlegg. Til fiskeoppdrett kan vi bruke proteiner fra gjær laget av treflis og brunalger.⁶ Et annet alternativ er å bruke mel laget av insekter. Teknologien og naturressursene finnes, og dette kan skape mange arbeidsplasser. Men bedriftene mangler støtte fra myndighetene. Årsaken til at vi ikke har skalert opp disse næringene allerede, er at soya er billigere.

Palmeolje

Hvert år brennes store områder med regnskog ned for å starte dyrking av palmeolje, spesielt i Sørøst-Asia.⁷ Også denne produksjonen er i kraftig vekst og fører til store ødeleggelse av klima, miljø og biologisk mangfold. Palmeolje er billig og nyttig, men det er mulig å kutte det ut. Det norske forbruket av denne varen har gått ned med rundt to tredeler siden 2012 etter sterkt press fra en rekke organisasjoner og aktivister.

De Grønne mener fra før at vi skal unngå import av varer som bidrar til avskoging av regnskog. Dette er ikke særlig kontroversielt. Det er mulig å stille strengere krav til import av palmeolje, å legge en avgift på den for å få ned forbruket, eller å forby import av produktet. Å forby produktet vil trolig ha størst effekt, men kan på den annen side ha uheldige konsekvenser dersom man skulle forby import også fra produsenter som tar hensyn til miljø.

Også for palmeolje finnes det sertifiseringsordninger, men De Grønne mener at heller ikke disse er gode nok.⁸ Det er usikkert om kravene blir fulgt opp, og den totale etterspørselen etter palmeolje forblir uansett så høy at den fører til mye avskoging. På den annen side er det utfordrende å finne et bedre alternativ til palmeolje, siden andre planteoljer krever større arealer.⁹

MDG, SV og AP har uttalt at de ønsker en ny særavgift for palmeoljebasert biodrivstoff.¹⁰ De vil fremme forslag om dette i forbindelse med revidert statsbudsjett, som kommer i mai 2019. Samtidig vil de be regjeringen gjennomføre et stortingsvedtak fra 2017 om å forby palmeolje i offentlig innkjøp.

Biodrivstoff

---

⁶ Lundeberg (2017): "Kan oppdrettslaksen føres med alger, treflis og insekter?". <https://www.framtiden.no/201703237124/aktuelt/mat/kan-oppdrettslaksen-fores-med-alger-treflis-og-insekter.html>

⁷ Regnskogfondet: "Problemet med palmeolje". <https://www.regnskog.no/no/om-regnskogen/derfor-forsviner-regnskogen/problemet-med-palmeolje>

⁸ Lorch-Falch (2017): "Vil gi avgiftssmell på palmeoljeprodukter". <https://e24.no/naeringsliv/indonesia/mdg-vil-gi-avgiftssmell-paa-palmeoljeprodukter/23930559>

⁹ Færaas (2016): "Ikke bare positivt at vi dropper palmeolje". <https://www.aftenposten.no/verden/i/GqAM6/ikke-bare-positivt-at-vi-dropper-palmeolje>

¹⁰ Sandberg (2018): "Foreslår ny særavgift for å redde regnskog". <https://www.dagsavisen.no/innenriks/foreslar-ny-seravgift-for-a-redde-regnskog-1.1234004>

I dag brukes palmeolje til biodrivstoff, som fører til avskoging av regnskog og klimagassutslipp. Biodrivstoff er potensielt nyttig i overgangen til et fornybart samfunn fordi det er mer eller mindre karbonnøytralt, som betyr at det slippes ut like mye karbon når det brennes som biomassen har tatt opp i sitt livsløp. I tillegg er det i mange tilfeller enklere å gå over til biodrivstoff, fordi man kan bruke mye eksisterende infrastruktur.¹¹ Biodrivstoff kan være bærekraftig dersom man bruker gode ressurser som mikro- og makroalger. Biodrivstoff kan altså være en viktig løsning og bidragsyter til det grønne skiftet, men det er da helt essensielt at man sikrer bærekraftig bruk av naturen og unngår avskoging.

Problemet er at etterspørsel etter biodrivstoff kan øke behovet for landbruksområder og dermed legge press på skogsområder. Når skog gjøres om til landbruksområder, fører det med betydelige klimagassutslipp og andre miljøkonsekvenser. Dersom biodrivstoff baseres på dyrket biomasse, kan den også være en uheldig konkurrent til matproduksjon. Derfor trengs det bærekraftige alternativer til palmeoljen og annet biodrivstoff som fører til avskoging. Allerede nå ser vi en endring der import av palmeolje gikk ned fra 2018 til 2017 til fordel for mer *avansert* biodrivstoff laget av rester og avfall.¹² Men også det meste av dette biodrivstoffet er importert. Norge bør i stedet satse på å utvikle biodrivstoff og ikke minst *biogass* her hjemme. Også her har vi næringsmuligheter, men bedriftene trenger politisk støtte gjennom nye reguleringer.¹³

Spørsmål til diskusjon

- Er det riktig å forby palmeolje generelt, uavhengig av produsent?
- Skal Norge satse på et alternativ til dagens kraftfôr og samtidig gå inn for en mindre andel kraftfôr?
- Skal vi satse på biodrivstoff? Er dette en riktig prioritering i forhold til andre klimaløsninger?

Saksbehandlers konklusjon

Avskoging av regnskog utgjør en betydelig trussel for verdens klima, økosystemer og urfolk. Det er derfor ingen tvil om at problemstillingene knyttet til regnskogen er relevante og sentrale for et grønt parti. For å forhindre at Norge bidrar til avskoging av regnskog, bør Grønn Ungdom jobbe for en nedtrapping i import av soya til dyrefôr, samt satsning på alternative fôr og krav om økte andeler grovfôr. Palmeoljeproduksjon fører til avskoging av regnskog i Asia, og palmeolje er ikke et produkt vi er avhengige av. Grønn Ungdom bør derfor gå inn for å utfase bruk av palmeolje i norske produkter. Samtidig bør vi satse på biodrivstoff basert på biomasse fra havet, i hovedsak alger, som alternativer til palmeoljen som brukes i dag.

---

¹¹ Sintef: Biodrivstoff. <https://www.sintef.no/biodrivstoff/>

¹² Miljødirektoratet (2019): "Salget av avansert biodrivstoff økte i fjor". <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2019/mai-2019/salget-av-avansert-biodrivstoff-okte-i-fjor/>

¹³ Bjartnes (2017): "Biodrivstoff: Mer klimakutt (og jobber) for pengene." <https://energiogklima.no/blogg/biodrivstoff-mer-klimakutt-og-jobber-for-pengene/>

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen "Stans norsk import av ødelagt regnskog!" innstilles til LS slik den foreligger.

Vedlegg: - Stans norsk import av ødelagt regnskog!

Med vennlig hilsen, på vegne av Klima- og miljøutvalget

Andreas Moksnes,
sentralstyremedlem

Oslo, 6. mai 2019

STANS NORSK IMPORT AV ØDELAGT REGNSKOG!

Verdens regnskoger er truet av avskoging. Norge bidrar til dette problemet gjennom import av soya og palmeolje. Her hjemme fører soyaimporten til intensiv husdyrproduksjon og forhindrer oss fra å ta i bruk utmarksbeite. Import av soya og palmeolje forhindrer også Norge fra å utvikle nye, bærekraftige næringer innen produksjon av proteiner og miljøvennlig biodrivstoff.

Det er på tide at Norges regnskogsatsing også tar hensyn til varene vi importerer. Grønn Ungdom vil ha slutt på import av soya og palmeolje som ødelegger regnskogen i løpet av de neste årene. I stedet skal vi skape nye industrieventyr med bærekraftig fôr og biodrivstoff basert på norske ressurser.

Grønn Ungdom vil:

- Forby import av soyafôr til hav- og landbruket innen 2025
- Iverksette en storstilt satsing på bærekraftig fôr basert på lokale råvarer (f.eks. marine alger)
- Forby palmeolje i norske produkter innen 2023
- Satse på bærekraftig biodrivstoff basert på alger og avfall i form av biomasse

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Andreas Moksnes, sentralstyremedlem
Dato 06.05.19
Sak SST-9-19-098

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

UTSLIPPSFRI CRUISETRAFIKK

Bakgrunn

I løpet av én sesong besøker en tredjedel av alle verdens cruiseskip norske farvann. I 2018 kom det 3,6 millioner cruiseturister til Norge, fordelt på 2000 anløp.¹⁴ Ifølge estimater fra bransjen selv kan man regne med kraftig vekst i årene framover, som vil føre til omtrent to millioner flere cruiseturister i 2060 og ca. 3250 anløp årlig i norske havner.¹⁵

MDG har vedtatt at man skal satse på landstrøm i norske havner for å kutte klimagassutslipp og bedre luftkvaliteten. Regjeringen har på sin side uttalt at de snart skal vedta en grønn plan for cruisetrafikk.¹⁶

Drøfting

Cruisetrafikken utgjør omtrent tre prosent av Norges årlige utslipp fra innenlandstransport¹⁷. Mange av passasjerene reiser til og fra skipene med fly, noe som medfører store ekstra utslipp. Cruisetrafikken har også lokale konsekvenser. Et cruiseskip kan produsere 50 tonn søppel og kloakk i løpet av et døgn, og i tillegg kommer forurensing fra turistbusser.¹⁸ Mange opplever også cruiseskipene som svært sjenerende i bybildet. Samtidig har turistsjefen i Geiranger uttalt at problemene vil minke dersom man kan utvide sesongen.

Noen argumenterer for at cruiseskipene og den store mengden turister gjør havnebyene mindre attraktive for andre. Cruiseturistene sto for 34 prosent av inntektene fra utenlandske turister i Norge i 2014, men undersøkelser har vist at de legger igjen mindre

¹⁴ <https://e24.no/nyheter/miljoepartiet-de-groenne/mdg-topper-vil-avvikle-fossil-cruisetrafikk/24613630>

¹⁵ <https://www.toi.no/getfile.php/1339877/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2015/1388-2015/1388-sammendrag.pdf>

¹⁶ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/cruisetrafikk/id2630762/>

¹⁷ <http://maritimt.com/nb/maritimt-magasin/enorme-klimautslipp-fra-cruiseskip>

¹⁸ <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/cruiseturisme-for-enhver-pris-1.1006994>

penger enn andre turister og har mindre lyst til å komme tilbake. Beregninger viser at cruiseturistene bruker om lag 350-800 kroner i gjennomsnitt per havn¹⁹²⁰. Noen mener at dersom man forbedrer havnene og tilbudet i de tilknyttede områdene, så vil inntektene øke. Andre mener at Norge heller bør satse på andre former for turisme.

Nullutslipp

Løsningen som de fleste i Norge er enige om i dag er nullutslipp. Nullutslippsløsninger er ikke ment for å begrense mengden turister, men som en måte å gjøre norsk turistindustri mer bærekraftig og enda mer attraktiv. Samtidig vil cruiseskip som går på strøm bidra til enda høyere kraftbehov, samt den økende etterspørsel etter ressurser som sjeldne metaller.

I 2018 gikk Stortinget inn for utslippsfri cruisetrafikk i verdensarvfjordene Aurland, Nærøyfjorden, Sunnlyvsfjorden og Geirangerfjorden fra 2026²¹. Regjeringen har ikke fulgt opp kravet om nullutslipp, men har presentert et forbud mot noen typer lokal forurensing. Dette vil i praksis stenge eldre cruiseskip ute av verdensarvfjordene. Tiltaket trådte i kraft 01.03.2019²². Bellona mente endringene ikke gikk langt nok og mente man burde kreve nullutslippsløsninger i skipsfart.²³

Bransjen sier de er positive til grønne tiltak, men at teknologien ikke eksisterer enda. Representanter for bransjen har uttalt at målsettingen om nullutslipp innen 2026 er "umulig" å oppnå²⁴. Selv om noen teknologier allerede er under utvikling kan det å kommersialisere nullutslippsløsninger for cruiseskip kan altså ta lang tid. Spørsmålet blir derfor hva lokalsamfunnene skal livnære seg på inntil ny teknologi er på plass.

Nullutslipp vil også måtte innebære endringer i tilknyttet infrastruktur, slik som landstrøm og elektriske turistbusser. Enovas toppsjef har uttalt seg skeptisk til landstrøm fordi det er dyrt å installere og kun reduserer utslipp de timene skipene ligger til kai. Samtidig forbruker cruiseskipene strøm på lik linje med Røros.²⁵ Dersom vi skal ha cruisetrafikk i norske havner, må denne kraften være elektrisk.

I februar 2019 ble de største cruisedestinasjonene i Norge enige om 14 miljøkrav, som blant annet innebærer at det fra og med 2022 vil stilles krav til nullutslippsløsninger i all busstransport knyttet til cruiseskipene. Fra samme år vil det også bli krav om

¹⁹ <https://forskning.no/turisme-partner-skipsfart/liten-verdi-i-cruiseturister/450775>

²⁰ <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/cruiseturisme-for-enhver-pris-1.1006994>

²¹ <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/4dgpdo/Vil-ha-cruisekontroll-i-norske-turistfjorder-fra-2026>

²² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/cruisetrafikk/id2630762/>

²³ <https://bellona.no/nyheter/skipsfart/2018-06-et-samarbeid-for-baerekraftig-skipsfart>

²⁴ <https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2018/11/05/195453522/cruisenaeringen-nullutslipp-i-verdensarvfjordene-i-2026-er-umulig-a-fa-til>

²⁵ <https://www.adressa.no/pluss/2018/07/19/Landstr%C3%B8m-for-cruiseskip-er-et-d%C3%A5rlig-klimatiltak-17146443.ece>

nullutslippsløsninger i all transport av varer, avfallsbehandling, vedlikehold og andre tjenester knyttet til cruiseskipenes anløp.²⁶

Begrensning av anløp

Hvis man antar at det er mulig å skape en cruisetrafikk som har nullutslipp, er det fortsatt fare for slitasje både på natur og lokalsamfunn. I Norge i dag ser man allerede konsekvensen av overturisme. Ett eksempel er Prekestolen, hvor det går opp rundt 280 000 turister hvert år til stor påkjenning for natur og lokal infrastruktur. Én mulig løsning på økningen av cruiseturister er å begrense antallet anløp i norske havner. På steder med spesielt utsatt og verneverdig natur burde man legge til rette for få eller eventuelt ingen anløp, men på grunn av den antatte veksten i cruisetrafikk vil det sannsynligvis være nødvendig å se på begrensninger også i større havner med større kapasitet.

Man vil ikke kunne innføre et tak på antall anløp umiddelbart, ettersom havnene og cruiseoperatørene har inngått flerårige kontrakter. Dette erfarte MDG Trondheim i 2018 etter at de foreslo å halvere antall skip og doble anløpsavgiften.²⁷

Forbud

Norge må finne andre inntektskilder når vi faser ut oljen, men man kan argumentere for at cruiseturisme har så høye utslipp og miljøkonsekvenser at det ikke er et reelt godt alternativ. I så fall bør vi forby cruisenæringen i sin helhet.

For MDGLM 2019 har det blitt fremmet en resolusjon om at cruisetrafikken må avvikles og at havnene heller skal forbeholdes lokalt bruk. Forslagsstillerne argumenter for at dersom vi skal nå klimamålene, "har vi ikke plass til en næring som er basert på høye klimagassutslipp, som tar opp areal som kan brukes bedre, og som forurensrer lokalt". Flere fylkeslag har foreslått et slikt nasjonalt forbud mot fossil cruisetrafikk.

Det kan være vanskelig å få gjennomslag for et nasjonalt forbud. Én grunn er at det ikke er et godt nok alternativ på plass som kan erstatte inntektstapet, spesielt for mindre tettsteder. Samtidig er det lite sannsynlig at slike alternativer dukker opp av seg selv. Noen peker på at sosiale medier og generelt god markedsføring kan ha mye av æren for den store veksten i cruiseturismen. Derfor kan vi med målrettede tiltak etablere en større togturisme i Norge. Hvis trenden med "flyskam" og økende fokus på utslipp fra cruise fortsetter, er det mulig at tog raskt vil bli et foretrukket alternativ.

Et forbud kan tvinge Regjeringen til å prioritere alternative transportmidler. Dersom buss- og togtilbudet må utvides for å ta imot turistene, vil dette med stor sannsynlighet ha positive ringvirkninger på togtilbudet generelt med flere linjer, flere avganger og billigere billetter. Da kan tog bli mer attraktivt sammenlignet med fly også for andre

²⁶ <https://www.smp.no/ntb/innenriks/2019/02/13/Norske-byer-og-fjorder-enige-om-milj%C3%B8krav-til-cruisen%C3%A6ringen-18465572.ece>

²⁷ <https://www.adressa.no/pluss/nyheter/2018/12/20/Vi-var-for-h%C3%B8ye-og-m%C3%B8rke-18101338.ece>

innenlandsreiser. Samtidig er det viktig å poengtere at utvidelser av tognettverket ikke er utelukkende positivt, kanskje spesielt med tanke på lokale inngrep i naturen. Dersom turistene blir flyttet over til tog eller buss vil ikke dette nødvendigvis endre de negative opplevelsene av trengsel og forsøpling i lokalsamfunnene²⁸. Man kan argumentere for at et tak på antall anløp/turister er mer effektivt for disse problemene.

Lokal selvbestemmelse

En viktig side med hvordan man velger å begrense antall anløp er hvordan cruisetrafikken påvirker lokalsamfunnene. I Venezia har man etter en folkeavstemning bestemt at cruiseskip over en viss størrelse ikke får legge til kai fordi dette påvirket både lokalsamfunnet negativt. I Norge har innbyggerne i havnebyene ulike holdninger til cruisenæringen: I Stavanger, Flom og Geiranger oppleves cruisetrafikken som mest negativ, mens man opplever at de positive effektene veier opp for de negative i Bergen. På grunn av forskjellige opplevelser i forskjellige havner burde man legge til rette for en hvis selvbestemmelse på begrensing av anløp. Man burde derfor styrke lokal selvbestemmelse basert på positive og negative konsekvenser for lokal næring, natur og samfunn – innenfor klare nasjonale rammer.

Turistskatt og/eller avgift

Turistskatt og/eller avgifter kan være en måte å bøte på de lokale påkjennelsene fra cruisetrafikken. Det finnes mange eksempler på dette internasjonalt: Svalbard har en avgift på 150 kroner per cruisepassasjer²⁹, og Venezia har innført en touristskatt på opptil ti euro per person. I Peru må man kjøpe en billett på forhånd for å kunne besøke Machu Picchu. I tillegg blir besøket begrenset til fire timer. Dette er ment som et begrensende tiltak, ettersom det kun gis et bestemt antall tillatelser per år.

Turistskatt er ikke nødvendigvis ment for å redusere mengden turisme, men heller at man ønsker en form for kompensasjon for de lokale konsekvensene turisme fører med seg. Man kan argumentere for at det er viktigere at man kutter faktiske utslipp heller enn at man bøter på skadene utslippene fører med seg.

Spørsmål til diskusjon

- Burde man gi lokal makt til å åpne for flere anløp hvis dette er ønskelig, eller burde man lokalt bare kunne begrense anløp?
- Skal man forby cruisetrafikk fram til nullutslippsløsninger er på plass eller skal man innføre et varig forbud?
- Er det uansvarlig å forby cruise når man ikke har alternativene klare?

---

²⁸ <https://www.nrk.no/nordland/svein-74-tar-imot-mengder-av-besokende-til-turistperlen--det-er-blitt-helt-texas-1.14537228>

²⁹ <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/cruiseturisme-for-enhver-pris-1.1006994>

Saksbehandlers konklusjon

Cruisenæringen kan ikke vare i sin nåværende form. Grønn Ungdom bør gå inn for færre cruiseanløp i norske havner og et forbud mot fossil cruisetrafikk. På sikt bør cruiseskip med nullutslipp få tilgang til norske havner i begrenset grad.

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen «Utslippsfri cruisetrafikk» innstilles til LS slik den foreligger.

Vedlegg: - Utslippsfri cruisetrafikk

Med vennlig hilsen, på vegne av Klima- og miljøutvalget

Andreas Moksnes,
sentralstyremedlem

Oslo, 6. mai 2019

UTSLIPPSFRI CRUISETRAFIKK!

I dag tar norske havner imot rundt en tredjedel av verdens cruiseskip hvert år, og ifølge estimater fra bransjen selv kommer antallet cruiseanløp bare til å øke de kommende årene. Cruiseskipene bidrar til enorme klimagassutslipp og skade på sårbar natur og kan ha flere negative konsekvenser for lokal næring og samfunn. Hittil har den norske politikken på cruiseskip vært styrt av ønsket om profitt, mens man har lagt mindre vekt på miljø og naturvern. Det er på tide at Norge tar et aktivt standpunkt til denne stadig voksende industrien.

Grønn Ungdom vil at all cruisetrafikk i norske farvann skal ha nullutslipp innen ..., og begrense antall cruiseanløp i norske havner gjennom tydelige nasjonale rammer med mulighet for lokal instrammelse. Vi ønsker også å innføre en turistskatt/avgift og åpne for et forbud mot cruisetrafikk dersom bransjen ikke er villig til å utvikle seg i en grønnere retning raskt nok.

Grønn Ungdom vil:

- Begrense antall cruiseanløp i norske havner for å redusere påkjenningen på natur, infrastruktur og lokalsamfunn, men tilby en viss lokal selvbestemmelse.
- Forby cruiseturisme inntil nullutslippsløsninger er på plass både på skipene og i tilhørende infrastruktur.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra H. Holtvedt og T. Bruu, talspersoner
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-099

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

VERDEN TRENGER VINDKRAFT

Bakgrunn

Vindkraft kommer mest sannsynlig opp på landsmøtet til MDG, og forslagsstillerne kommer til å være negative til økt norsk vindkraftproduksjon. Dette blir nok en av de aller mest dominerende diskusjonene på landsmøtet, og Grønn Ungdom bør ta del i den. Det kan vi ikke uten et vedtak, og på grunn av tidens tilstand rekker vi ikke å få det vedtaket fra noe høyere hold enn fra sentralstyret. For å sikre så god forankring som mulig, har landsstyret forslagsrett i denne saken.

Om debatten

Vindkraft er et hett tema, og er en typisk sak der to grønne kjerneverdier kolliderer. Man kan karikere konflikten slik: på den ene siden har vi klassiske naturvernere og på den andre siden har vi klimaaktivister. Hensyn til natur, biomangfold, friluftsliv og turisme møter hensyn til klima og økt behov for ren kraftproduksjon.

Om kraftproduksjon

For å gjøre verden fossilfri innen 2050 må vi elektrifisere alle samfunnssektorer³⁰, og det betyr at vi må produsere fire til fem ganger så mye energi som i dag³¹. Andelen energi fra fossile energikilder må falle fra 84% til null. Hvis vi skal ha økt forbruk av strøm, noe vi ønsker, trenger vi å produsere mer strøm. Men hvordan og hvor skal vi produsere denne strømmen?

På verdensbasis er det solenergi som blir den viktigste driveren i det nye energisystemet. En ny modell fra europeiske forskere legger opp til at hele 69 prosent av verdens energi vil komme fra solenergi i 2050. På andre plass følger vindkraft med 18 prosent. Dette er de to formene for fornybar energiproduksjon som har mest moden

³⁰ <https://energiogklima.no/nyhet/rapporter/ny-rapport-slik-kan-verden-gjores-utslippsfri-innen-2050/>

³¹ <https://energiogklima.no/nyhet/rapporter/ny-rapport-slik-kan-verden-gjores-utslippsfri-innen-2050/>

teknologi og som er mest lønnsomme i dag. Med dagens kraftpriser er vindkraft så billig at det kan produseres uten subsidier. Prisen har gått ned 30 prosent siden 2012³².

Andre fornybare energiformer inkluderer bølgekraft, ulike former for tidevannskraft, vannkraft og kraft fra grunnvarme. Atomkraft er også fritt for utslipp av klimagasser. Ikke bare slipper ikke fornybar kraft ut klimagasser, men fornybar kraft er også mye mer effektiv enn fossil kraft. Man kan produsere 40 TWH med fornybart for å erstatte 95 TWH med fossilt³³

Forskning fra NTNU fra 2013³⁴ viser at vindkraft slipper ut 16-20 gram Co2 pr. kilowatttime, mot 550 gram fra gass og 800-1300 gram fra kull. Det er altså noe utslipp knyttet til også fornybare energikilder, herunder vindkraft, ettersom installasjoner må produseres og fraktes til produksjonsstedet.

Om kraftbehovet i EU

Fornybarandelen i EU nådde 17.5% i 2017. Målet er 20% innen 2020. For å nå det felles målet har medlemslandene forpliktet seg til egne fornybarmål avhengig av forutsetninger, fra 10% i Malta til 49% i Sverige. I 2030 skal fornybarandelen i EU være på minst 32%. EU-kommisjonen har lagt frem en langsiktig strategi for klimanøytralitet innen 2050³⁵, hvor energieffektivisering og utbygging av fornybar energi er viktige virkemidler.

Om den norske energimiksen

Norge har i dag et strømnnett som er nesten 100% basert på vannkraft og fornybar energi, så det er svært få utslipp knyttet til elektrisitet og oppvarming, noe en del andre land har mye utslippet knyttet til. Men det totale kraftforbruket vårt er bare rundt 50% dekket av fornybart, siden mesteparten av transportsektoren og en del industri ikke er elektrifisert. Vi trenger 30 - 50 TWH for å mette det norske markedet fullelektrisk. Til sammenligning produserer vi omtrent 100 TWH i vannkraft i dag, og MDG har foreslått at vi kan produsere omtrent 100 TWH i havvind. Hvis vi skal produsere hydrogen i tillegg, trengs ca 40 TWH ekstra.³⁶

I dag er situasjonen slik: I transportsektoren bruker vi 55 TWH fra olje og gass, 1 TWH fra strøm og 6 fra andre kilder. I industrien bruker vi 79 TWH fra fossilt og 54 TWH fra strøm og 5 fra andre kilder. I bygg og næring kommer 9 TWH fra fossilt, 67 TWH fra strøm og 11 fra annet. Totalt har vi et forbruk på i underkant av 300 TWH.³⁷ Rundt 122

---

³² http://publikasjoner.nve.no/faktaark/2019/faktaark2019_03.pdf

³³ <https://www.statnett.no/om-statnett/nyheter-og-pressemedlinger/nyhetsarkiv-2019/slik-kan-norge-bli-et-elektrisk-samfunn/>

³⁴ <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/235015>

³⁵ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_en.pdf

³⁶ <https://www.statnett.no/om-statnett/nyheter-og-pressemedlinger/nyhetsarkiv-2019/slik-kan-norge-bli-et-elektrisk-samfunn/>

³⁷ <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/et-elektrisk-norge--fra-fossilt-til-strom.pdf>

av disse kommer fra fornybar energi. Hvis vi fullelektrifiserer, kan vi kutte energiforbruket med 55 TWH. Rundt halvparten av all vår kraft kommer fra fossilt, halvparten fornybart.

Når det er overskuddsproduksjon av kraft i Norge, eksporterer vi, og når det er underskuddsproduksjon, så importerer vi. Siden vi er koblet på det europeiske energimarkedet, vil en overskuddsproduksjon av ren kraft i Norge bidra til å erstatte uren kraft i Europa.

Om norsk vindkraftproduksjon

Med dagens investeringer i vindkraft, kan vi regne med en firedobling av vindkraftproduksjon på tre år, og en dobling i antall kraftverk.

Det er 36 vindkraftverk i Norge. Det kommer til å stå 28 nye kraftverk i 2021, og 14 er under bygging. Om kort tid vil vi ha 70 kraftverk, og dette gir strøm til 800.000 husholdninger.³⁸ Den planlagte produksjonen er konsentrert i Rogaland og Trøndelag, og til en viss grad de øvrige fylkene på sørvestlandet, samt Finnmark, Troms og Hedmark.

Det er derfor anslått at vi i 2021 vil ha rundt 14 til 15 TWH fra vind. Det er gitt konsesjon til 21 TWH med vind, i dag er det 10 TWH. 10 TWH vindkraft fjerner omtrent 5 millioner tonn CO₂ i året. Det tilsvarer 10% av norske utslipp.

Disse vindkraftverkene er i ferd med å bygges eller skal bygges i Norge de neste årene. Disse kommer i tillegg til de 36 vindkraftverkene som allerede er satt opp.

På grunn av gode vindforhold i Norge, har vi en høyere produksjonsfaktor enn våre naboland. Vindkraftverk i Norge gir mer kraft per installert kapasitet enn på det kontinentale Europa.

Norges vassdrag- og energidirektorat, NVE, har nylig pekt på 13 områder som de mener egner seg bra til vindkraft. Kartet fra NVE er ikke en anbefaling eller utbyggingsplan, men en oversikt over områdene som er best egnet til vindkraft når man medregner til vindressurser, nett og natur- og miljøhensyn. Også innenfor de 13 identifiserte områdene ekskluderes ca. en tredjedel av arealet på grunn av f.eks naturresevatner eller dårlige vindressurser.

Holdninger til vindkraft

Debatten om vindkraft preges av interessekonflikter og høylytte meninger. Det overordnede bildet er likevel at vindkraft på land er populært, særlig blant MDGs egne velgere. Cicero har gjort en undersøkelse av den norske befolkningens holdninger til klimaspørsmål. 64% av respondentene er positive til vindkraft på land, mot 75% av

³⁸ <https://www.nrk.no/trondelag/over-30-nye-vindkraftverk-skal-bygges-i-norge-1.14520046>

MDGs egne velgere. MDGs velgere er de som er *aller mest* positive til vindkraft på land.³⁹ MDGs velgere er dessuten de eneste som er mer positive enn negative til eksport av fornybar energi.

Om vindkraft og naturvern

Hovedmotstanden mot vindkraft handler om de naturinngrepene dette vil medføre. Naturinngrep bør man ha veldig god grunn til å gjøre. Ofte vil massive inngripen i naturen gå på bekostning av lokalt næringsliv som reindrift eller være til sjenanse for lokalbefolkning og folk som bruker de relevante områdene som friluftsområder. Men det er ikke nødvendigvis dette som veier tyngst i en grønn motstand mot vindkraft.

Naturen forsvinner. Det biologiske mangfoldet er i kraftig revers. Rekordmange arter dør ut årlig og halvparten av den uberørte naturen har forsvunnet det siste halve århundret, og vi taper videre rundt fire prosent uberørt natur i tiåret. Verdens skoger er $\frac{2}{3}$ av størrelsen fra før den industrielle revolusjon. Mangroveskoger, sjøgressenger og korallrev er nesten fullstendig utradert. Områdene for ville dyr er 30 prosent mindre enn for bare noen tiår siden. En av fire arter er truet. Vi står ikke bare overfor en klimakrise, men en også en krise for naturmangfoldet som er like irreversibel.

Naturpanelet (IPBES) frykter i sin nye rapport at vi kan havne i en situasjon der naturen ikke lenger klarer å gå rundt og livnære livet på jorda. En så forringet natur vil også gjøre det vanskeligere å løse klimakrisen, og det vil gjøre det vanskeligere eller umulig å nå flere av FNs bærekraftsmål.⁴⁰

Vindkraft er ofte mest aktuelt i naturområder hvor det blåser mye, og krever derfor en ganske omfattende nedbygging av naturen. Ikke bare skal vindmøllene stå der og bryte opp naturen og forstyrre dyrelivet, men veier skal bygges i forbindelse med dette, og så videre.

Når vi handler med kraft på tvers av landegrenser, så må vi produsere mindre kraft enn hvis alle land produserer hver sin kraft. Et lands kraftoverskudd kan flyttes til et land med kraftunderskudd, og begge landene slipper å bygge ut kraftverk som de egentlig bare har bruk for noen få dager i året. Hvis vi i Norge bare skal mette vårt eget forbruk, må andre land bygge ned mer natur, og vi må totalt bygge ut flere kraftverk og naturinngrepene blir flere.

Saksbehandlers konklusjon

Klimagassutslippene må ned - fort. Hensynet til å få ned utslippene bør veie tungt i interessekonflikten mellom fornybar energi og natur. Havvind er en spennende og lovende teknologi, men vi kan ikke utsette utslippskuttene til den mest ideelle

³⁹ file:///Users/bruker/Downloads/frokostseminar%20ACT%2010%2001%2019_final.pdf

⁴⁰ https://www.aftenposten.no/norge/i/mRMeAE/Dramatisk-rapport-Naturen-odelegges-sa-raskt-at-det-truer-evnen-til-a-livnare-Jordens-befolkning?spid_rel=2

teknologien er klar. MDG bør generelt være en pådriver for vindkraftutbygging på land og ha høyere terskel enn i dag for å markere motstand i enkeltprosjekter.

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen "Verden trenger vindkraft" vedtas slik den foreligger.

Vedlegg: - Verden trenger vindkraft

Med vennlig hilsen

Teodor Bruu og Hulda Holtvedt,
talspersoner

Oslo/Haugesund, 6. mai 2019

VERDEN TRENGER VINDKRAFT

For menneskene, dyrene, naturen og økosystemene på jorda er det avgjørende at vi får ned klimagassutslippene raskt. Norge har både et historisk ansvar for klimaendringene og svært gode forutsetninger for fornybar energi. Vi er moralsk forpliktet til å være med klimadugnaden, og hensynet til å få ned utslippene bør derfor veie tungt i interessekonflikten mellom fornybar energi og natur.

Grønn Ungdom mener at:

- Verden og Norge trenger mer fornybar kraft og det bør derfor gis flere konsesjoner til landbasert vindkraft.
- Norge har særlige gode forhold for høy effektivitet i vindkraftproduksjon gitt våre vindforhold. Dette gir Norge en viktig rolle som bidragsyter til mer fornybar kraft også utenfor våre landegrenser.
- Utbygging og planlegging av vindkraft i Norge må være underlagt et nasjonalt helhetlig rammeverk som også tar hensyn til viktige naturverdier, biologisk mangfold og landskapsvern.
- Nye konsesjoner skal stilles i bero fram til en helhetlig nasjonal plan for vindkraft på land er ferdigstilt.
- Det bør utarbeides en verneplan for vindkraft tilsvarende, eller sterkere enn, verneplanen for vannkraft.
- Prinsippet om "hjemfallsrett" bør også gjelde for vindkraftanlegg, og prinsippet om tilbakeføring og restaurering etter endt konsesjonsrunde bør ytterligere styrkes.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra H. Holtvedt og T. Bruu, talspersoner
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-100

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

GENERALSTREIK FOR KLIMAET

Bakgrunn

Den 24. mai er det både ny skolestreik for klimaet og landsmøte i MDG. I den anledning bør vi forberede noen kule medieutspill. Undertegnede mener at Grønn Ungdom bør oppfordre til generalstreik for klimaet.

Generalstreik, eller massestreik som det også kalles, er en arbeidsnedleggelse som omfatter alle eller det store flertallet av arbeidere i et land. Konseptet er ikke nytt. Generalstreik har tidligere blitt brukt som revolusjonært kampmiddel, som under 1905-revolusjonen i Russland. Virkemiddelet har også blitt brukt av sosialdemokrater, blant annet som middel for å øve politisk press i kampen for allmenn stemmerett. Under dyrtiden i 1917 (periode med varemangel og veldig høye priser) ble det avholdt én dags generalstreik som resulterte i at regjeringen gikk med på flere av arbeiderbevegelsens krav.

Den siste generalstreiken i Norge ble gjennomført i 2015. Da avholdt LO, YS og Unio en to timers generalstreik i protest mot regjeringens oppmykninger i arbeidsmiljølovens regler om midlertidige ansettelses.

Saksbehandlers konklusjon

Undertegnede mener at å oppfordre til generalstreik er symbolsk hardtslående, samtidig som det er et krav med politisk innhold. Vi har også diskutert krav om at regjeringen skal erklære «nasjonal klimakrise», som britene har gjort, eller krav om unntakstilstand. Å erklære nasjonal klimakrise har ikke noe politisk innhold utover det retoriske og symbolske. Å erklære unntakstilstand er ekstremt drastisk og innebærer å sette demokrati og borgerrettigheter til side. Vi har derfor landa på at det kuleste er å henvende seg til fagbevegelsen, og be dem tilslutte seg skolestreikernes krav i en generalstreik for klimaet.

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen "Generalstreik for klimaet" vedtas slik den foreligger.

Med vennlig hilsen

Teodor Bruu og Hulda Holtvedt,
talspersoner

Oslo/Haugesund, 6. mai 2019

GENERALSTREIK FOR KLIMAET

Trygghet, velferd og frihet står på spill når klimaendringene rammer. Vi har 11 år på å halvere verdens klimagassutslipp og stanse katastrofale klimaendringer, ifølge FNs klimapanel. Å stanse klimaendringene handler ikke lenger bare om å beskytte barnebarna våre, men også om å beskytte oss selv.

Klimaendringene rammer urettferdig. Verdens fattige merker konsekvensene først, men også Norge blir påvirket av et mer ustabilt klima. Skogbrann, flom og ødelagte avlinger er eksempler på hvordan klimaendringene gjør livet vanskeligere for vanlige folk. Den globale oppvarmingen kan i verste fall ødelegge livsviktige økosystemer, bidra til krig og konflikt og rasere verdensøkonomien.

Over 1,8 millioner unge deltar nå i en global skolestreik for klimaet. Vi streiker i solidaritet med hverandre og i protest mot politikere som har visst om klimaendringene siden før vi ble født, men unnlatt å handle. Dagens voksengenerasjon er de siste som kan stanse klimaendringene i tide. Grønn Ungdom ber derfor fagbevegelsen om å tilslutte seg skolestreikernes krav og erklære generalstreik for klimaet.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-101

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

HØYERE UTDANNING MÅ VÆRE SYSTEMKRITISK

Bakgrunn

Norge har i dag 10 universiteter, 6 høyskoler og 5 vitenskapelige høyskoler med statlig eierskap⁴¹. Regjeringen har satt noen overordnede mål for alle fagmiljøer i høyere utdanning, blant annet at studentene skal "møte relevante utdanninger som forbereder dem godt for aktiv deltagelse i et demokratisk og mangfoldig samfunn og for en fremtidig yrkeskarriere"⁴². Dette har også rektor ved Universitetet i Oslo uttalt; «universitetene er sentrale for meningsdannelse, for sannhetssøking og kritikk i et offentlig ordskifte»⁴³. Men man kan ikke oppnå dette med ren fagkunnskap alene. Undervisningen må også utvikle studentenes kritiske blikk og engasjement. Slike ferdigheter er avgjørende når vi skal skape et grønt samfunn. Det grønne skiftet er ikke bare avhengig av teknologisk utvikling - det krever også endringer innen kultur, økonomi og politikk. Dette må reflekteres bedre i høyere utdanning enn det gjør i dag. Derfor kan ikke innovasjon, tverrfaglighet og aktiv læring være eksklusiv til realfagene - det må også inn i samfunnsvitenskapen og humanistiske fag. Studentene må utdannes slik at de kan bringe arbeidslivet inn det grønne samfunnet. For at man skal kunne skape morgendagens løsninger behøver man kunnskap som utfordrer dagens vedtatte sannheter. Studentene må derfor få de nødvendige verktøyene til å skape nye løsninger og nye ideer. Høyere utdanning må med andre ord utdanne radikale aktivister.

Ifølge SNL defineres radikal som "personer, bevegelser og organisasjoner som ønsker store og raske endringer av etablerte sosiale, politiske og økonomiske forhold".⁴⁴ En

⁴¹<https://www.regjeringen.no/no/dep/kd/org/etater-og-virksomheter/underliggende-etater/statlige-universiteter-og-hoyskoler/id434505/>

⁴²<https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/innsikt/kvalitet-i-hoyere-utdanning/id2008162/>

⁴³https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/OK731/Universitetets-rolle-i-et-moderne-kunnskapsdemokrati--Stolen_-Mo_-Gornitzka_-Sandset

⁴⁴<https://snl.no/radikal>

aktivist er “en person som gjennom handling søker å fremme en sak”⁴⁵. Det er for lengst fastslått at vi må gjennomføre store og raske samfunnsendringer om vi skal stanse klimaendringene og sikre et bærekraftig samfunn. Vi trenger endring og handling.

Drøfting

Høyere utdanning bør fornyes på tre områder; faglig innhold, undervisningsmetoder og administrativt.

Faglig innhold

Høyere utdanning skal utvikles i samarbeid med næringslivet⁴⁶. Selv om det er viktig å møte behovet til dagens arbeidsliv, er det enda viktigere å utdanne studenter som kan bringe arbeidslivet videre slik at de kan møte morgendagens utfordringer. Slikt fokus på innovasjon bør ikke være forbeholdt realfagene, men også være hjørnestein i samfunnsvitenskapelige og humanistiske studier. Reell kunnskapsutvikling kan bare skje når studentene lærer seg å *skape* nye ideer og løsninger.

Universitetene og høyskolene må derfor gå først når man skal finne gode løsninger for fremtidens problemer. Det innebærer også å utfordre status quo ved å undervise i fremvoksende teorier og være enda mer framtidsrettet. Noen kan argumentere at dette går imot institusjonenes plikt om sterk forankring i forskning. Men forskningsbasert undervisning “kan være formidling av etablert kunnskap, av ny anerkjent kunnskap eller av forskningsresultater som nettopp er blitt kjent”⁴⁷. Ifølge denne definisjonen er det ingen svakhet, men heller en styrke at man inkluderer ideer og teorier som er utenfor den konvensjonelle diskursen. GU har politikk på at det skal være “frittstående universiteter og høyskoler” som er “selvstendige stemmer i samfunnsdebatten”.⁴⁸ Dersom regjeringen bistår med verktøy slik at universitetene og høyskolene kan gjennomføre flere klimatiltak, trenger de ikke å bryte med prinsippene som selvstendighet. Man kan argumentere at slike verktøy uansett legger en viss føring på hvordan man ønsker at institusjonene skal operere (eks. stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning⁴⁹).

Pluralisme og relevans bør være nøkkelord i undervisningen. Økonomifaget har blitt trukket fram som eksempel på et fagfelt som trenger fornyelse med tanke på kritisk tenkning, alternative teorier, samt politisk og etisk kontekst⁵⁰. I denne sammenheng

---

⁴⁵<https://snl.no/aktivist>

⁴⁶<https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/innsikt/kvalitet-i-hoyere-utdanning/id2008162/>

⁴⁷<https://www.forskerforbundet.no/var-politikk/forskningsbasert-undervisning/>

⁴⁸<https://www.gronnungdom.no/politikk/skole-og-utdanning/>

⁴⁹<https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/innsikt/kvalitet-i-hoyere-utdanning/id2008162/>

⁵⁰<http://www.rethinkeconomics.org/get-involved/why-reform-the-curriculum/>,
<https://www.dn.no/innlegg/okonomi/klima/klimastreik/hvorfor-streiker-ikke-okonomistudentene-for-klimate/2-1-581566>

nevnes ofte teorier som zero growth, degrowth⁵¹ og sirkulærøkonomi^{52 53}. En fellesnevner for disse er deres fokus på økologiske premisser for økonomisk vekst (f.eks. effektiv ressursbruk). Andre mener at fagfeltet oppfyller disse kravene, og at de teoriene som undervises per i dag er tilstrekkelige⁵⁴. På samme måte har Per Espen Stoknes argumentert for at "psykologifaget er medansvarlig for klimakrisen" fordi det ikke ser på hvordan økologi spiller inn på menneskers psyke⁵⁵. Det er naturlig å tenke at disse utfordringene ikke er avgrenset til disse to fagfeltene og at eventuelle reformer derfor bør innføres i alle emner.

Det kan likevel være nyttig å ha et eget fag i tillegg. På en annen side kan det være utfordrende å få plass til et nytt emne i en allerede tettpakket studieplan. Et alternativ kan derfor være å fornye eller erstatte exphil. Filosofi og etikk er viktige for å kunne ha en kritisk og reflektert tilnærming til eget fagfelt, men exphil oppleves av mange som urelevant og utdatert⁵⁶. Faget kan derfor med fordel fornyes slik at det bedre gjenspeiler ambisjonen om at studentene skal utdannes til "aktiv deltagelse i et demokratisk og mangfoldig samfunn"⁵⁷. Emnet bør derfor gi kunnskap og verktøy utenfor det rent faglige fra studentenes særegne felt. Dette bør inkludere kildekritikk (som innebærer mer enn korrekt sitering), normkritikk, systemendring, demokratiske virkemidler og hvordan man kan være en aktiv samfunnsborger. Alternativt kan de overnevnte fokusområdene legges innenfor et eget valgfritt emne, som man kan ta istedenfor exphil. Uansett bør et slikt fag i mindre grad basere seg på forelesninger og heller aktive undervisningsmetoder som fremmer mer læring og økt engasjement (se neste avsnitt).

Undervisningsmetoder

I Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* fastslås det at studentene skal møte "krevende og engasjerte studier" og "alle studenter skal møte aktiviserende og varierte lærings- og vurderingsformer"⁵⁸. Men selv om det er vel etablert at forelesninger er en av de undervisningsmetodene studentene lærer minst av, forblir den sterkt utbredt på universitetet. Slik enveis pedagogikk oppmuntrer ikke studentene til å ta en aktiv del i kunnskapsutvikling. En rapport fra NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon,

⁵¹<https://en.wikipedia.org/wiki/Degrowth>

⁵²<https://agendamagasinet.no/artikler/hva-er-sirkulaer-okonomi/>

⁵³https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/2848747/Spangenberg_JCIP_2010_-_Degrowth_Thought_Experiments_-_proof_rev.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1554638992&Signature=mrWceq9wm0Wfo5L5rtE8XcxiPi0%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DThe_Growth_Discourse_Growth_Policy_and_S.pdf

⁵⁴<https://www.dn.no/innlegg/klimatekonomi/studenter/nhh-studentens-svar-om-klimastreik-okonomipensumet-gir-mange-klimatiltak-som-virker/2-1-581855>

⁵⁵<https://forskning.no/klimatekonomi/psykologifaget-er-medansvarlig-for-klimakrisen/1319762>

⁵⁶https://www.nrk.no/nordland/studenter-om-faget-fra-1600-tallet_-ma-fornyes-og-revurderes-1.14029368

⁵⁷<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/>

⁵⁸<https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/hoyere-utdanning/innsikt/kvalitet-i-hoyere-utdanning/id2008162/>

forskning og utdanning) konkluderte at “studentsentrert⁵⁹ undervisning støtter læringen”⁶⁰ Når studentene engasjerer seg med stoffet på denne måten fremmer det også kritisk tenkning og innovative ideer. Universitetene må derfor i langt større grad benytte seg av aktive undervisningsmetoder, slik som seminarer, workshops og prosjektarbeid, også for samfunnsfaglige og humanistiske fag. Dette fremmer større fokus på forståelse, egen refleksjon, innovasjon og problemløsning⁶¹. I tillegg til å være viktige ferdigheter sett fra et samfunnsutviklingsperspektiv, er dette også attraktivt for arbeidsgivere; 97 prosent sier at det teller mer enn selve graden⁶²

Samtidig er aktiv undervisning mer krevende fra utdanningsinstitusjonens side, fordi det forutsetter mer forberedelser. Å erstatte forelesninger med andre undervisningsmetoder er heller ingen *garanti* for at studentene blir mer engasjert, selv om forskning tyder på det.

Administrativt

Systemkritikk innebærer å fremme og utvikle alternative løsninger. Derfor bør institusjoner for høyere utdanning ta grep på det administrative planet for å redusere sitt karbonavtrykk. Dette vil ha en positiv effekt på markedet for klimavennlige løsninger og har en viktig signaleffekt. Universitetene og høyskolene bør derfor sette krav til karbonavtrykket til sine leverandører, slik man gjør i Oslo kommune⁶³ og Trondheim kommune⁶⁴. Det finnes allerede reguleringer på offentlige innkjøp, så det er ikke unaturlig å forlange dette og forsterke klimakravene.

For det andre, bør kjøttforbruket reduseres. Det høye kjøttkonsumet i Norge er en betydelig bidragsyter til våre klimagassutslipp. Ifølge Cicero vil en reduksjon “være et effektivt tiltak for et mildere klimabelastende kosthold”⁶⁵. Flere institusjoner har allerede innført flere vegetariske og veganske alternativer i sine kantiner, som for eksempel Oslo kommune. I det daglige er slik valgmulighet naturlig. Men ved offentlige arrangement (slik som festmiddager og åpningsseremonier) bør universitetene og høyskolene servere vegetarisk eller vegansk mat som standard, med mulighet for unntak for allergier. Man kan argumentere for at det er viktig å vise fram lokalproduserte og økologiske kjøttprodukter⁶⁶, men undersøkelser viser at hva man spiser er viktigere enn hvor langt

---

⁵⁹Studentsentrert referer til undervisningsmetoder som går bort fra den tradisjonelle forelesningen.

⁶⁰<https://khrono.no/student-nifu-nih/undervisning-studentene-er-klare-for-alternativer-til-forelesningene/20842>

⁶¹<https://khrono.no/student-nifu-nih/undervisning-studentene-er-klare-for-alternativer-til-forelesningene/208427>

⁶²<https://www.minerva.kgi.edu/academics/philosophy-pedagogy/>

⁶³<https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/for-leverandorer-til-oslo-kommune/krav-til-leverandorer/miljokrav-article37505.html#gref>

⁶⁴<https://www.trondheim.kommune.no/aktuelt/utvalgt/andre-omrader/miljo/klima/#heading-h2-2>

⁶⁵<https://www.cicero.oslo.no/no/posts/klima/eat-less-meat>

⁶⁶<https://naturvernforbundet.no/telemark/nyheter/kortreist-mat-article19235-1844.html>

det har reist.⁶⁷ Det er ikke snakk om å pålegge noen et visst kosthold, men heller at store institusjoner bør få foran i å vise alternative løsninger og gjøre sitt for å redusere utslippene.

Spørsmål til diskusjon

- Gjør høyere utdanning for lite for å nå målet om «aktiv deltakelse» i demokratiet og at man skal være forberedt på fremtidens arbeidsliv?
- Skal et alternativt emne til Exphil være valgfritt eller obligatorisk?
- Er det riktig å legge føringer på økonomifaget når vi ikke gjør det for andre fag? Skulle det heller vært i en egen resolusjon?
- Er det hensiktsmessig å pålegge institusjonene å servere vegetarisk eller vegansk mat som standard i offentlige sammenhenger?

Saksbehandlers konklusjon

Man finner ikke morgendagens løsninger hvis man er redd for å bryte med det gamle. Derfor må Institusjonene for høyere utdanning i langt større grad enn i dag gis rom til og oppfordres til å være systemkritiske, i den forstand at undervisningen utfordrer vedtatte sannheter og gjør mer for å løfte fram alternativer. En slik kritisk framgangsmåte er nødvendig om studentene skal kunne utvikle de nye ideene og løsningene som trengs for det grønne samfunnet. Dette må reflekteres i det faglige innholdet, men også i undervisningsmetodene og i det administrative. Høyere utdanning må skape studenter som er mer systemkritiske og har kunnskap og verktøy til å handle for endring.

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen «Høyere utdanning må være systemkritisk» innstilles på til landsstyret slik den foreligger.

Vedlegg: - Høyere utdanning må være systemkritisk

---

⁶⁷https://www.nrk.no/viten/_kortreist-er-ikke-klimavennlig-1.12812073

HØYERE UTANNING MÅ VÆRE SYSTEMKRITISK!

Grønn Ungdom vil:

- At økonomifaget inkluderer teorier om zero-growth, degrowth, sirkulærøkonomi og økologisk økonomi allerede på bachelornivå.
- At undervisningen i høyere utdanning skal i langt større grad enn i dag være interaktiv, med større fokus på forståelse, å tenke nytt og problemløsningen. Den skal utformes slik at den inspirerer til aktiv deltakelse, engasjement og kritisk læring.
- Innføre et emne hvor man lærer dyptgående om kildekritikk, normkritikk, systemendring, diskurs og makt. Temaene bør knyttes til dagens problemstillinger. Faget skal i stor grad være basert på aktiv deltakelse fremfor forelesninger.
- Kreve at institusjoner for høyere utdanning serverer vegetarisk eller vegansk mat som standard i alle offentlige sammenhenger
- Kreve at institusjonene stiller strengere krav til sine leverandører når det kommer til karbonavtrykk.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Tobias Stokkeland, sentralstyremedlem
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-102

grønn
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

ET MER RETTFERDIG OPPTAK TIL HØYERE UTDANNING

Bakgrunn

Inntak til norske universiteter i dag er nesten utelukkende bestemt av poenggrense, der elevens snitt er den eneste variabelen som bestemmer hvilke elever som kommer inn på hvilke studier. Det er mange fordeler med dette systemet, blandt annet:

- Det er et enkelt system å sette seg inn i for eleven
- Det er basert på objektive målbare kriterier
- Det skaper en viss forutsigbarhet, der man vet at hvis man har gode nok karakterer kommer man inn på det aktuelle studiet
- Det oppmuntrer allsidighet, og gjør at man ikke trenger å spesialisere seg mye før selve studiene

Men det er også signifikante ulemper med denne modellen.

- Ikke alle karakterer er skapt like. Forskjellige fag har forskjellig relevans til ulike studier. For eksempel; for en ingeniør vil gode karakterer i realfag som matte og fysikk være viktigere enn for eksempel fremmedspråk eller historie, noe dagens system ikke legger til rette for i stor grad.
- Den beste eleven er ikke alltid den med best karakter. Karakterer er ikke det eneste som indikerer hvem som er best skikket til ett studie. Fritidsaktiviteter, tidligere læreres erfaring om hvordan man er som elev og hva man tilfører ett læringssamfunn utover det akademiske kan også være relevant for hvem som er best skikket til studie.
- Selv om modellen skaper en grad av forutsigbarhet, er denne ikke fullstendig, og de skiftende poengrensene vi ender opp med i dag skaper usikkerhet for eleven.

Finnes det en bedre form for inntak?

Grunnet problemene skolepolitisk utvalg ser ved dagens system har vi undersøkt hva de mest aktuelle alternative modellene vil kunne være.

Desentralisert inntak:

I dette inntakssystemet har skolene full frihet til å forme sin egen inntaksprosess, som kan inkludere spørsmål, både kortsvar og langsvaer, om elevens bakgrunn og motivasjon til

å gå på det valgte studiet. Svarene på disse spørsmålene danner sammen med karakterer grunnlaget en inntakskommite som velger hvilke elever som kommer inn på studiet basert hvilke parametere de ser mest relevante.

Fordeler med dette systemet:

- Det ser hele eleven til en større grad enn dagens system med samordna opptak.
- Det blir større mangfold på skoler. Dette systemet kan gjøre at skoler vil legge vekt på forskjellige ting i sin søknadsprosess, som Igjen vil gjøre at skolene vil i større grad enn i dag ha ett eget preg, og gjøre at det blir lettere å finne en skole som passer for de.

Ulemper

- Inntak blir mer subjektivt, og muligheten for at enkelte søknadsprosesser blir påvirket av dette i negativ forstand er tilstede.
- Det skaper større uforutsigbarhet for elever
- Mer byråkrati
- Hvor mye tid og krefter du bruker på søknaden din og for eksempel motivasjonsbrev kan ha stor innvirkning på om man kommer inn på studiet, uten at dette nødvendigvis er en god indikator på hvem som er best skikket til studie.

Poengrenser med vektning:

En annen løsning kan være forskjellig vektning av karakterer til de forskjellige studiene. I dette systemet vil karakterene i dag som er spesielt relevante for ett studiet ha mer og si i intaksprosessen enn mindre relevante fag.

Fordeler med denne modellen:

- De med spisskompetanse innenfor et faglig felt blir ikke dratt ned like mye av å ikke være like dyktig i mindre relevante felt
- Videregående-elever vil kunne fordype seg mer i det de vil studere på universitetet, som kan øke det faglige nivået på disse studiene.

Ulemper.

- Kan skape et press på å spesialisere seg innenfor et fagfelt i ung alder, før man egentlig er klar for å gjøre det valget.
- Løser ikke problemene assosiert med at det bare er poengsummer som måles.

Kømodell

Et tredje alternativ er å bruke en kømodell. Med denne modellen fastsettes det en poenggrense for hvert studium, ikke ulikt dagens modell. Forskjellen er at denne poenggrensen er fast, slik at avgangselevene på videregående vet hva de har å forholde seg til. Tanken er at linjene selv vil sette grensen til det nivået man mener de må ha for å takle studiet godt, heller enn etterspørsel. Dette vil endre et av dagens problemer, som er usikkerheten knyttet til om man får et høyt snitt, siden man aldri vet hva som kreves. Med kømodellen vil alle som når over den fastsatte poenggrensen bli garantert en plass, og havne i én kø, der plass innad i køen bestemmes av hvem som har flest studiepoeng. Det viktige med denne køen er at plassene på køen er faste, slik at selv om det kommer søkere med en høyere poengsum inn året etter en med lavere poengsum, vil fremdeles den som har vært i køen lengst stå først i køen i køen.

Denne modellen kan også modereres, enten det er ved å ha karakterkrav i stedet for poengsummer, eller ved å bestemme en kvote som kan hoppe foran køen hvert år.

Fordeler

- Denne modellen gir avgangselevne et konkret mål å forholde seg til, og vil skape enda mer forutsigbarhet i forhold til studiene enn selv dagens system.
- Mange kompetente mennesker vil få mulighet til å studere det som motiverer dem selv om de ikke har de høyeste poengsummene, fordi at de ikke vil bli forbigjørt av de med høyere poengsummer hvert år
- Vi ser at det er blitt færre som søker utdanning i 2019. Kanskje vil det ikke være et så stort problem å søke studier før man tar et friår, for så å komme inn året etterpå
- Kan være vanskelig å kommunisere.

Ulemper

- Denne modellen vil gjøre det vanskeligere for elever å komme inn på studier rett etter videregående, og slik gi søkerne mindre frihet
- En følge av en slik metode kan også være en nedgang i kvaliteten på studie. Et forebyggende tiltak for dette vil være å holde grensen høyt.

Blandet modell:

En siste mulighet er å dele inntaket opp, der en deler opptaket opp mellom flere av de tidligere nevnte opptaksmodellene.

- Denne modellen sørger både for at elever kan vurderes ut fra mer enn bare karaktersnitt slik som idag, og at en del av stabiliteten ved dagens system blir holdt ved like.

Spørsmål til diskusjon

- Hva er det som gjør en elev til den best skikkede eleven til en studieplass?
- Til hvilken grad skal ting utenfor skolen kunne påvirke om en elev kommer får en studieplass?
- Finnes det et helt rettferdig system?
- Skal taktiske vurderinger være en del av grunnlaget for hva vi mener, og hvis så hva er taktisk smartest?

Saksbehandlers konklusjon

Dagens opptakssystem til høyere utdanning er ikke den mest ideelle, og burde byttes ut.

Forslag til vedtak

F1: Den politiske uttalelsen «Et mer rettferdig opptak til høyere utdanning» innstilles til LS slik den foreligger.

Vedlegg: - Et mer rettferdig opptak til høyere utdanning

Med vennlig hilsen, på vegne av politisk utvalg for skole og utdanning

Tobias Stokkeland,
sentralstyremedlem

Oslo, 6. mai 2019

ET MER RETTFERDIG OPPTAK TIL HØYERE UTDANNING!

Inntak til høyere utdanning i Norge er for ensporet. I dagens opptakssystem er så og si den eneste variabelen som bestemmer hvilke studier eleven kommer inn på (så lenge man har tatt enkelte fag) karaktersnitt og en håndfull ekstrapoeng som vektet likt, uansett hvilket studium man søker på. Vi mener dette ikke tar hensyn til det faktum at ulike studier krever ulik kompetanse, og at en søkers kompetanse er mer en bare ett snitt. En høy karakter i matte er mer relevant for et ingeniørstudium enn det er for statsvitenskap, og hva en elev har drevet med utenom skole kan vise en skole hvordan du vil påvirke studiemiljøet utenfor det rent akademiske. Derfor mener vi Norge burde gå vekk fra dagens ordning, og heller innføre ett system som går lenger i å finne de beste elevene

Grønn Ungdom vil ha en oppdeling av inntaksprosessen, der en del kommer inn gjennom vanlig snitt (med køsystem), en del kommer inn gjennom mer vektning av de mer relevante karakter, og en del kommer inn gjennom helhetlig vurdering.

Alternativ 1: Innføre ulik vektning av forskjellige fag til forskjellige studier, der de mest relevante fagene til studiet er vektet tyngre.

Alternativ 2: Desentralisere inntaksprosessen, der skolene og linjene selv bestemmer hvilke kriterier de har for inntak av elever.

Alternativ 3: Køsystem. Fastsatt poenggrense for å komme inn på de forskjellige studiene før søknadsprosessen starter, og hvis flere kommer inn på studiet enn det er studieplasser, er disse først i køen til neste inntak.

Alternativ 4a: Ha en oppdeling av inntaksprosessen, der en del kommer inn gjennom vanlig snitt, en del kommer inn gjennom mer vektning av de mer relevante karakter (disse to uten køsystem), og en del kommer inn gjennom helhetlig vurdering.

Alternativ 4b: Ha en oppdeling av inntaksprosessen, der en del kommer inn gjennom vanlig snitt, en del kommer inn gjennom mer vektning av de mer relevante karakter, og en del kommer inn gjennom helhetlig vurdering. Vanlig snitt og vektning av karakterer benytter seg av et køsystem.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Sebastian T. Nygård, sentralstyremedlem
Dato 06.05.19
Saksnr. SST-9-19-103

grønn
ungdom

ORGANISERING AV GRØNN UNGDOMS LANDSSTYRE

Bakgrunn

1. Januar 2020 vil vi ha 11 fylker i Norge; Agder, Innlandet, Møre og Romsdal, Nordland, Oslo, Rogaland, Troms og Finnmark, Trøndelag, Vestfold og Telemark, Vestland og Viken. Dette er en reduksjon fra 19 fylker, som vi hadde før regionreformen. Dagens vedtekter for Landsstyret ble i stor grad arbeidet med og vedtatt når vi hadde 19 fylker, og bør dermed behandles og endres for å best tilpasses realiteten av et Norge med 11 fylker. Grunnen til at denne saken meldes opp, til tross for at SST har nedsatt en vedtektskomité, er at dette er et tema som gjerne bør sees på med så mange øyne som mulig, slik at så mange tilbakemeldinger som mulig kan tas med i prosessen til vedtektskomiteen. Av samme grunn ønsker eg at dette skal være en diskusjonssak på neste landsstyremøte også, slik at landsstyret faktisk får debattert sin egen framtid.

Drøfting

Grunnleggende for landsstyret i Grønn Ungdom ligger prinsippet om representativitet fra hele landet. Tidligere har dette fulgt fylkesgrenser, men dette viser seg mindre representativt når antall fylker senkes, og fylker slås sammen. Dette kan man argumentere for at er uproblematisk, og at man heller enn å endre landsstyret skal legge opp til grundigere behandling av LS-saker i de større fylkeslagene, slik at man likevel representerer det utvidede fylket på en god måte.

Grunnen til at dette ikkje er logikken eg ønsker å legge til grunn er hvordan valgloven for stortingsvalg og grunnloven er formulert per dags dato. Valgloven for stortingsvalg deler stortingsvalgkretsene inn etter fylkesfordelingen som står i grunnloven. Disse er fortsatt de 19 fylkene vi var kjent med før regionsreformen. Dersom dette skal endres, må 2/3 av to storting på rad stemme for denne endringen, og ved et eventuelt regjeringsskifte ved neste stortingsvalg er det usikkert hvorvidt dette kommer til å skje. Dermed mener eg at vi bør ta utgangspunkt i dagens valglov og grunnlov ved endring av vedtektene.

For å eksemplifisere min visjon for landsstyret, se for deg følgende vedtektsendring: I dagens vedtekter er det §10.2 som regulerer hvem fra fylkene som er representanter i landsstyret:

§ 10.2 På årsmøtet til fylkeslag må det velges en representant og en vararepresentant til landsstyret.

Dette ønsker eg å endre til følgende:

§10.2 Valg av fylkesrepresentant(er) og vara(er) til landsstyret

(1) På fylkeslagsårsmøtet skal det velges minst en representant til landsstyret.

(2) Dersom det er mer enn ett valgdistrikt for stortingsvalg, per Valgloven §11.1, i fylket, kan det velges en ytterlige representant for hvert av disse.

(3) Dersom det velges mer enn en representant på årsmøtet, skal hver av disse representere det valgdistriktet de selv har bostedsadresse i.

(4) Det kan bare velges en representant for hvert valgdistrikt.

(5) Det skal velges en personlig vara for hver valgte representant.

(6) Dersom det velges mer enn en representant på årsmøtet, må hver vara ha bostedsadresse i samme valgdistrikt som den representanten den er vara for.

Grunnleggende for endringene eg foreslår er nettopp representativitetsprinsippet, men også med noen presise formuleringer for å forhindre sentralisering av makt.

§10.2 (1) formuleres slik at fylkeslag med mer enn ett valgdistrikt i seg, men uten aktivitet i mer enn ett, fortsatt får valgt LS-representanter.

§10.2 (2) åpner for at fylker med mer enn ett valgdistrikt i seg får like mange representanter som valgdistrikt. Den blir også dynamisk, ettersom den refererer til valgloven, og dermed vil ikkje vi måtte endre vedtektene om valgloven eller grunnloven endres.

§10.2 (3) gir en restriksjon på hvem som kan representere de forskjellige valgdistriktene i LS for fylket. På denne måten kan ikkje makt sentraliseres ved flere LS-representanter som bor samme sted, og gir i tillegg insentiv for opprettholdelse av aktivitet i alle valgdistrikt, slik at fylkeslaget kan få så stor påvirkning i LS som mulig.

§10.2 (4) gjør at man ikkje kan velge uendelig mange LS-representanter for fylket sitt.

§10.2 (5) klargjør at det skal være en vara, og formuleres på en slik måte at man kan ha representant og vara fra forskjellige valgdistrikt, dersom man bare ønsker eller har kapasitet til en LS-representant for fylket. Denne formuleringen ivaretar også fylker med bare ett valgdistrikt.

§10.2 (6) viser hvor varaene må være i fra, dersom det er mer enn en representant valgt. Det gir også en ekstra restriksjon til fylker med flere valgdistrikt, ettersom man må ha både representant fra samme valgdistrikt. Dermed kan ikkje et enkelt medlem være den eneste aktiviteten i et valgdistrikt, det må minst være to.

Dette er en sak eg har tenkt mye på, og det skal nevnes, ikkje enda diskutert med vedtektskomiteen. Men, eg vil likevel høre hva dere mener om saken, slik at vi kan få et best mulig organisert LS som mulig. Utover sammensetningen av LS, mener eg at resten av vedtektene som vedrører LS er gode og ikkje trenger ekstraordinær og grundig behandlig utenom landsmøtet.

Spørsmål til diskusjon

- Er dette riktig måte å organisere LS på?
- Er det flere vedtekter vi burde se på angående organisering av LS?

Med vennlig hilsen

Sebastian Teigen Nygård,
Sentralstyremedlem

Oslo, 6. mai 2019